

- сприяння продовольчої організації, підтримка благополуччя тварин і управління ризиками в сільському господарстві;
- відновлення, збереження і зміцнення екосистем, пов'язаних з сільським і лісовим господарствами;
- підвищення ефективності використання ресурсів в аграрному, харчовому, лісовому секторах;
- сприяння соціальній інтеграції, скорочення бідності та економічний розвиток в сільській місцевості [2].

Реалізація та вплив політики розвитку сільських територій відстежується і оцінюється в деталях, відповідно готуються щорічні звіти органами, які відповідають за реалізацію цієї політики в конкретній країні, та надаються Європейській Комісії.

Державна політика сільського розвитку в Україні далека від досконалості, оскільки в ній чітко простежуються мотиви секторального підходу. Безумовно, принципи і механізми реалізації державної політики розвитку сільських територій в країнах ЄС не надто придатні для впровадження в нашій країні, проте їх аналіз, вивчення та адаптація до сучасних українських реалій дозволять уникнути помилок, через які свого часу пройшли розвинуті країни Європи.

Отже, політика розвитку сільських територій в Україні має здійснюватися на принципах власного підходу, але з урахуванням історичного досвіду та сучасної світової практики.

Список використаних джерел

1. Колесников В. І. Світовий досвід розвитку сільських територій. *Ефективна економіка*. № 4. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2956> (дата звернення: 07.03.2021).
2. Rural development 2014–2020. URL: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm (дата звернення: 07.03.2021).

Зоїдзе Діана Романівна,

*к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування Національного фармацевтичного університету,
м. Харків, Україна;*

Губарєв Олександр Олегович,

*к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Харківської державної академії культури,
м. Харків, Україна*

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ ТА СПРОБИ ПОДОЛАННЯ

Трудова міграція громадян за кордон є на сьогодні найбільш

масовим і значущим для України міграційним потоком. Водночас Україна є одним із лідерів континенту за кількістю працездатного населення, що працює не на батьківщині. Проголошення незалежності та перехід національної економіки до ринкового устрою дали можливість нашим співвітчизникам обирати, де їм краще, де вони можуть себе вигідніше застосувати. В умовах кризи робота за кордоном стала для багатьох українців стратегією виживання та джерелом підвищення добробуту своїх сімей. У структурі трудових мігрантів з України простежуються певні тенденції [3]:

- переважна кількість з сільської місцевості заходу України: 69 % трудових мігрантів у міграційному модулі 2017 р. обстеження робочої сили були із заходу України, хоча в цьому регіоні проживає лише 27 % населення країни;

- переважна кількість за статтю – чоловіки: вони становили 70 % трудових мігрантів у 2017 р. У країнах працевлаштування єдиним великим винятком із цієї тенденції є Італія, де 71 % трудових мігрантів становлять жінки;

- переважна кількість – молоді люди та жителі сільської місцевості: 41 % трудових мігрантів молодші за 35 років порівняно з 34 % у загальній чисельності населення. Це ще більше виражено в Польщі, де 47 % українських трудових мігрантів молодші за 35 років. Крім того, українські мігранти майже однаковою мірою є вихідцями з міських та сільських районів. Оскільки менше третини українців проживає в сільській місцевості, міграція поширена там вдвічі більше, ніж у містах;

- надмірно репрезентовані люди з професійно-технічною освітою. Так, люди з професійною підготовкою становлять 34 % мігрантів (46 % у Польщі).

Для української економіки в цілому явище трудової міграції має як переваги, так і недоліки. До переваг цього процесу можна віднести наступні:

- гроші заробітчани ідуть в Україну. Всупереч коронавірусу та весняному карантину заробітчани надіслали на батьківщину більше грошей, ніж торік. Так, за повідомленням Національного банку України, за січень – грудень 2020 р. обсяг грошових переказів виріс на 1,7 %, або 200 млн дол., до 12,1 млрд дол. порівняно з 2019 р. (11,9 млрд дол.). До того ж, за показником переказів заробітчани, що становить понад 10 % ВВП, Україна посідає друге місце в Європі. У лідера – сусідньої Молдови – перекази трудових мігрантів сягають 23 % ВВП [1];

– заробітчани частково знімають з держави навантаження з утримання, соціального забезпечення своїх малозабезпечених громадян;

– заробітчани зменшують рівень безробіття всередині країни, а відповідно і тягар соціальних виплат з цього приводу.

Серед негативних наслідків трудової міграції для вітчизняної економіки можна назвати наступні:

– знижує імідж держави, коли її фінансове поповнення та утримання відбувається не за рахунок зростання інвестицій та розвитку промисловості, а завдяки грошовим переказам заробітчан;

– мігранти ризикують втратити навички: більше половини мігрантів у країнах ЄС, таких як Польща чи Італія, зайняті працею, яка вимагає елементарної підготовки. Між тим 67 % трудових мігрантів мають професійну або вищу освіту [3];

– погіршується демографічна ситуація, оскільки виїжджають переважно молоді люди й держава не може втримувати таку кількість людей пенсійного віку, хворих людей, з інвалідністю тощо. І як наслідок – бракує грошей для виробництва. Менше молоді – більше людей літнього віку. *Так, за різними оцінками, за межами України сьогодні працюють близько 8 мільйонів українців (з урахуванням сезонних, тимчасових та нелегальних робітників) – це майже третина всього працездатного населення країни* [4].

Між тим життя висуває нові виклики до ринку праці. Так, пандемія та її наслідки змінили життя людей у всьому світі. І особливо сильно вона вплинула на ринок праці, де значного поширення отримала дистанційна форма зайнятості та відбулося суттєве скорочення робочих місць. Ставлення до трудової міграції теж зазнало певних змін. Зокрема, директор департаменту по зайнятості, трудовим і соціальним відносинам ОЕСР Стефано Скарпетта заявив, що саме пандемія зі своєю ізоляцією і обмеженнями показала як сильно ми потребуємо “в інших”. Однак небезпека полягає в тому, що пандемія може і зруйнувати ті успіхи, які були досягнуті в області міграції та інтеграції. Тому, вважає експерт ОЕСР, щоб не допустити цього, уряди країн-членів організації повинні розглядати вкладення в інтеграцію як довгострокові інвестиції [2].

При цьому заступник голови Програми розвитку ООН Асака Окаї наголошує, що здорові економіки і суспільства залежать від людської мобільності, а зусилля по відновленню після COVID-19 повинні враховувати потенціал мігрантів [5]. Це свідчить про зростаючу зацікавленість країн Заходу в трудовій міграції.

Отже, Україна має власноруч створити умови для повернення своїх громадян на батьківщину. В уряді пропонують надавати безвідсотковий кредит розміром 150 тис. грн на відкриття власної справи громадянам, які працювали за кордоном та повернулися в Україну. На думку авторів, реалізація проекту стимулюватиме повернення в Україну трудових мігрантів та утримання їх від повторної еміграції, також заохочуватиме їх інвестувати зароблені кошти. Фінансувати цю програму планують за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття [6].

Поки що цей захід на стадії проекту, між тим надалі його пропонують затвердити як закон. Втім, самі трудові мігранти стримано оцінюють ефект від його впровадження, називаючи серед перешкод наступне: відсутність підприємницького досвіду змушує заробітчани уникати кредитів та пов'язаних із цим ризиків; розмір кредиту замалий для відкриття власного бізнесу; відсутність соціального захисту з боку держави; бюджет проекту в змозі охопити лише незначну частину українських мігрантів.

Таким чином, враховуючи наявні світові тенденції, трудова міграція громадян України може досягти катастрофічно загрозливого розміру для функціонування вітчизняної економіки, а тому вимагає невідкладних антикризових заходів з боку держави у цій сфері.

Список використаних джерел

1. До України в 2020 році надійшов рекордний обсяг грошових переказів. URL: <https://www.dw.com/uk> (дата звернення: 13.03.2021).
2. Как пандемия повлияла на миграцию и мигрантов: неутешительный доклад ОЭСР. URL: <https://www.dw.com/ru/kak-pandemija-povlijala-na-migraciju-i-migrantov-doklad-ojesr/a-55318321> (дата звернення: 13.03.2021).
3. Кінця-краю не видно: трудова міграція з України може сповільнитися, проте, швидше за все триватиме. URL: <https://voxukraine.org/uk/kintsya-krayu-ne-vidno-trudova-migratsiya-z-ukrayini-mozhe-spovilnitisya-proteshvidshe-za-vse-trivatime/> (дата звернення: 13.03.2021).
4. Лашенко О. Трудова міграція: порятунок чи сором України? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/trudova-migratsiya/30937742.html> (дата звернення: 13.03.2021).
5. Миграция – одно из условий восстановления экономики после кризиса. URL: <https://news.un.org/ru/story/2020/10/1388792> (дата звернення: 13.03.2021).
6. Чи вдасться повернути трудових мігрантів до України позиками? URL: <https://www.dw.com/uk/chy-vdastsia-povernuty-trudovykh-mihrantiv-doukrainy-pozykamy/a-56545708> (дата звернення: 13.03.2021).